

3.8 Med hensyn til forslaget territoriale anvendelsesområder, minder ØSU om sine tidligere udtalelser om kompetence-niveauet i de enkelte medlemsstaters kompetente nationale myndigheder, idet ansvaret for det retlige samarbejde med de andre medlemsstater generelt ligger hos den nationale eller føderale justitsminister. De(t) nationale kontaktpunkt(er) skal

udtrykkeligt udpeges og godkendes af de relevante nationale myndigheder. I forbindelse med de særlige geografiske områder, som er nævnt i EF-traktatens artikel 299, og det ansvar, som nogle medlemsstater har påtaget sig for disse områder, bør de pågældende medlemsstater fastlægge de relevante retlige og administrative procedurer.

Bruxelles, den 28. februar 2001.

Göke FRERICHS

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Forbundsrepublikken Tysklands initiativ med henblik på vedtagelse af Rådets forordning om samarbejde mellem medlemsstaternes retter for så vidt angår bevisoptagelse i sager om civile og kommercielle spørgsmål«

(2001/C 139/04)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 11. oktober 2000 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om det ovennævnte emne.

Det forberedende arbejde henvistes til ØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som udpegede Bernardo Hernández Bataller til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 7. februar 2001.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 379. plenarforsamling af 28. februar og 1. marts 2001, mødet den 28. februar 2001, følgende udtalelse med 117 stemmer for, 1 imod og 1 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1. Formålet med international retslig bistand er at afhjælpe de vanskeligheder, der kan opstå under afviklingen af en retssag, hvis der ikke er mulighed for at udøve retslig kompetence uden for det nationale område med henblik på fremskaffelse af visse aktstykker.

1.2. For at gennemføre en sag, som kræver inddragelse af en ekstern retsinstans, må der tages en række retslige skridt, såsom forkyndelse, stævning eller bevisoptagelse i en anden medlemsstat.

1.3. Håndteringen og accepten af bevismidler er normalt fastlagt i retsplejen. Følgelig fastsætter loven i det land, hvor retten sidder:

— de generelle regler for bevisoptagelse: om *numerus apertus* eller *clausus* gælder, og i sidstnævnte tilfælde, hvilke bevismidler der kan accepteres,

— på hvilke vilkår, dokumenter fra en udenlandsk myndighed kan anvendes.

1.4. De problemer, som bevisoptagelse i udlandet rejser, skyldes i vid udstrækning forskellene mellem de nationale retsplejeregler om beviser. De vigtigste forskelle vedrører tre aspekter:

a) dommerens større eller mindre rolle i bevisoptagelsesproceduren: i nogle retssystemer, er det hovedsagelig dommeren, som forestår proceduren, mens denne opgave i andre retssystemer udføres af parterne selv,

b) tidspunktet for bevisoptagelse — før eller under retssagen: i nogle retssystemer finder bevisoptagelsen i alt væsentlig sted i forbindelse med retssagen, hvor kravene følgelig er klart defineret, mens den i andre retssystemer som regel finder sted, før den egentlige retssag indledes, og før kravene er blevet klart defineret,

- c) rækkevidden af den efterforskende myndigheds beføjelser i forhold til de enkelte parter; i nogle retssystemer har tredjemand bevisforpligtelsen og ikke sagens parter, mens det i andre retssystemer både er sagens parter og tredjemand, som er forpligtet til at fremlægge beviser.

2. Løsningsmulighederne i den internationale privatret

2.1. Når stat A finder det nødvendigt at iværksætte forundersøgelser på stat B's territorium, er der to muligheder:

- hvis stat B's lovgivning tillader det, kan den berørte part selv anmode myndighederne i stat B om at optage beviser, som han derefter kan anvende i den primære retssag i stat A;

den anden mulighed er at anmode en domstol i stat A om at optage beviser. Den berørte part kan henvende sig til den dommer, som er den øverste ansvarlige for behandlingen af sagen, og anmode denne om at kræve forundersøgelser iværksat i stat B. I dette tilfælde er der igen to muligheder:

- a) enten foretages forundersøgelserne ad diplomatisk eller konsulær vej, hvor det er stat A's diplomatiske eller konsulære repræsentant, der anmoder om bevisoptagelse i stat B (passivt samarbejde),
- b) eller forundersøgelserne gennemføres af en domstol i stat B. Et sådant samarbejde anmodes der om ad retslig vej, idet dommeren i stat A kontakter den relevante domstol i stat B, hvor beviserne findes, og anmoder denne om at foretage de nødvendige undersøgelser (aktivt samarbejde).

2.2. International retslig bistand giver mulighed for at anmode en domstol i en anden stat om at foretage forundersøgelser, især bevisoptagelse. En sådan anmodning formaliseres i en »retsanmodning«⁽¹⁾.

2.3. Spørgsmålet om bevisoptagelse i andre lande via retsanmodninger er reguleret i Haagerkonventionen af 1954 om civilprocessen og nærmere bestemt i Haagerkonventionen af 18. marts 1970 om bevisoptagelse i udlandet i sager om civile og kommercielle spørgsmål, hvis hovedtræk er følgende:

- Konventionen gælder for civile og kommercielle spørgsmål.

(1) Retsanmodningen er det instrument, hvorigennem den retslige myndighed i en stat anmoder den kompetente myndighed i en anden stat om at gennemføre særlige forundersøgelser eller andre retslige handlinger; normalt drejer det sig om optagelse af beviser.

- Anmodningen om samarbejde fremsættes gennem en retsanmodning eller gennem et system af centrale myndigheder.

- Retsanmodningen skal indeholde de oplysninger, der er nødvendige for at kunne gennemføre relevante og effektive forundersøgelser, og skal i princippet udformes på sproget i det anmodede lande eller ledsages af en oversættelse.

- Lovgivningen i den anmodede stat fastsætter, hvilke myndigheder der skal gennemføre de forundersøgelser, der anmodes om i retsanmodningen, hvilken procedure der skal følges, samt hvilke tvangsmidler, der står til rådighed.

- Parterne underrettes om bevisoptagelsen for at sikre deres tilstedeværelse, og hvis den anmodede stat tillader det, kan en dommer fra det anmodende land også være til stede.

- Retssamarbejdet kan kun afvises i følgende tilfælde: hvis den anmodede medlemsstat mener, at dets suverænitet eller sikkerhed berøres deraf, eller hvis udførelsen af anmodningen ikke hører under den dømmende magt i den anmodede medlemsstat.

2.4. Haagerkonventionen af 18. marts 1970 om bevisoptagelse i udlandet i sager om civile eller kommercielle spørgsmål finder i dag anvendelse i 11 medlemsstater, idet Østrig, Belgien, Grækenland og Irland endnu ikke har ratificeret den.

2.5. Af hensyn til retssikkerhedsprincippet ville det dog være hensigtsmæssigt at regulere relationerne mellem de medlemsstater, som har ratificeret Haagerkonventionen af 18. marts 1970, og som den foreliggende forordning er rettet mod, og de øvrige medlemsstater. Dette kunne gøres gennem et juridisk instrument, der i så stor udstrækning som muligt afspejler både ånden og indholdet i denne forordning.

3. Forordningsforslaget

3.1. EU har sat sig som mål at bevare og udbygge et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed og med garanti for fri bevægelighed for personer. For gradvis at indføre et sådant område skal Fællesskabet bl.a. vedtage de foranstaltninger vedrørende samarbejde om civile retlige spørgsmål, der er nødvendige for det indre markeds funktion.

3.2. Det Europæiske Råd mindede på sit møde den 15. og 16. oktober 1999 i Tammerfors om, at der på grundlag af artikel 65 i traktaten skal udarbejdes nye procedureregler for grænseoverskridende sager, navnlig for så vidt angår bevisoptagelse.

3.3. For at der kan træffes afgørelse i en sag om et civilt eller kommercielt spørgsmål, der verserer ved en ret i et medlemsstat, er det ofte nødvendigt at optage bevis eller foretage en anden retshandling i en anden medlemsstat. Det foreslås derfor at overføre de principper, der ligger til grund for Rådets forordning (EF) nr. 1348/2000 af 29. maj 2000⁽¹⁾ om forkyndelse i medlemsstaterne af retslige og udenretslige dokumenter i civile og kommercielle sager.

3.4. Man har i forslaget valgt ikke at lade forordningens anvendelsesområde dække de fuldbyrdelsesforanstaltninger, der er omhandlet:

- i forordningen om konkurs og
- i Bruxelles-konventionen af 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i civile og kommercielle sager.

3.5. Selv om forordningsforslaget bygger på princippet om, at anmodninger om foretagelse af en retshandling skal kunne fremsendes og besvares direkte mellem de berørte domstole og på den hurtigst mulige måde, fastsættes det udtrykkeligt, at medlemsstaterne skal kunne erklære, at de har til hensigt at udpege en fremsendende eller modtagende instans eller én instans til at varetage begge funktioner i en periode på fem år.

3.6. For at sikre størst mulig klarhed og retssikkerhed skal anmodninger om foretagelse af en retshandling fremsættes ved hjælp af en fortrykt formular, der skal udfyldes på sproget i den medlemsstat, hvor den anmodede ret er beliggende, eller på et andet sprog, som anerkendes i administrative eller retslige spørgsmål inden for denne medlemsstats territorium.

3.7. En anmodning om foretagelse af en retshandling skal udføres inden for to måneder. Har dette ikke været muligt, skal den anmodede ret give den anmodende ret meddelelse om grundene til, at anmodningen ikke har kunnet udføres hurtigt.

3.8. Det skal kun i nøje afgrænsede undtagelsestilfælde være muligt at afslå at udføre en anmodning om foretagelse af en retshandling.

3.9. Medlemsstater, der er kontraherende parter i de internationale Haagerkonventioner, kan frit indgå aftaler med henblik på at fremskynde eller forenkle samarbejdet om bevisoptagelse, forudsat at sådanne aftaler er forenelige med denne forordning.

3.10. I henhold til artikel 1 og 2 i protokollen om Det Forenede Kongeriges og Irlands stilling, der er knyttet som bilag til traktaten, deltager disse lande ikke i vedtagelsen af denne forordning, omend de kan lade den være bindende for

dem, hvis de skulle ønske det. Og i henhold til artikel 1 og 2 i protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet som bilag til traktaten om Den Europæiske Union og traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, deltager Danmark ikke i vedtagelsen af forordningen.

4. Generelle bemærkninger

4.1. ØSU bifalder

- valget af en forordning som det egnede retsinstrument, fordi der opnås den gevinst, at det er bindende fuldt ud og finder direkte anvendelse i alle medlemsstaterne,
- indholdet af det forslag til forordning, som er fremlagt til høring, med forbehold af nedenstående bemærkninger.

4.1.1. ØSU støtter udviklingen af et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed i EU. Dette indebærer vedtagelse af de nødvendige foranstaltninger vedrørende samarbejde om civilretlige spørgsmål, så enkeltpersoner og virksomheder ikke forhindres eller hæmmes i at udøve deres rettigheder som følge af uforeneligheden mellem eller kompleksiteten i medlemsstaternes retslige og administrative procedurer.

4.2. Skabelsen af et europæisk retligt område kræver et bedre samarbejde mellem domstolene og følgelig en forenkling og fremskyndelse af procedurerne for at afhjælpe mangler og forsinkelser.

4.3. ØSU er tidligere gået ind for⁽²⁾ at afskaffe overgangsperioden for gradvis indførelse af et område med »frihed, sikkerhed og retfærdighed« som fastsat i Amsterdam-traktaten. Baggrunden for denne holdning er den manglende eller uensartede gennemførelse af de foranstaltninger, som medlemsstaternes regeringsrepræsentanter havde vedtaget på dette område inden Amsterdam-traktatens underskrivelse.

4.4. Det burde have været fremhævet i selve teksten, at den foreslåede forordning vil styrke og forbedre procesparternes rettigheder, og især de rettigheder, borgerne i medlemsstaterne har. ØSU mener, at lovttekster bør være forståelige og lette adgangen til den offentlige tjeneste, domstolene repræsenterer.

4.4.1. ØSU mener, at man bør have kendskab til de forskellige interessegruppers syn på forslaget til forordning. For at sikre størst mulig udbredelse, debat og kendskab til forslaget bør det eksempelvis sendes til de respektive nationale parlamenter og retslige myndigheder.

⁽²⁾ ØSU's udtalelse om Rådets direktiv om forkyndelse i Den Europæiske Unions medlemsstater af retslige og udenretslige dokumenter i civile eller kommercielle anliggender, EFT C 368 af 20.12.1999, s. 47.

⁽¹⁾ EFT L 160 af 30.6.2000, s. 37.

4.5. ØSU er bekymret for, at forordningen kan komme i konflikt med lovgivningen i de forskellige medlemsstater, især med hensyn til bevisbyrde og accept eller afvisning af visse beviser. Vedtagelsen af forordningen må ikke mindske den garanti, der ligger i de regler, som skal beskytte alle borgere, især de svage stillede.

4.5.1. Man bør overveje muligheden for at ændre reglerne for bevisbyrden, når sagsøger påberåber sig diskriminerende forhold, eller når bevismidlerne kun er disponible for en af parterne og vedrører sagens genstand eller på anden måde er vægtige.

4.5.2. ØSU mener, at det bør være lovgivningen i den anmodende medlemsstat, der gælder i tilfælde af modstridende bestemmelser. Det vil for disse tilfælde være hensigtsmæssigt at anvende den praksis, som Domstolen har fastlagt, hvorefter det i de lande, der har underskrevet Bruxelles-konventionen af 27.9.1968⁽¹⁾, er lovkonfliktreglerne for den kompetente ret, der finder anvendelse i sager mellem parter af forskellig nationalitet.

4.6. ØSU mener, at bestemmelsen i artikel 3 om de fremsendende og modtagende instanser er en undtagelse, som underminerer det generelle princip om direkte kommunikation mellem domstolene, og den er desuden uforenelig med kriterierne om forenkling og EU-harmonisering.

5. Særlige bemærkninger

5.1. Forslagets territoriale anvendelsesområde kan give anledning til forvirring, når forordningen skal iværksættes. Der bør tages hensyn til visse territorier, som er nævnt i EF-traktatens artikel 299, og til det ansvar, som nogle medlemsstater har påtaget sig for disse områder. Det er i denne forbindelse nødvendigt at præcisere, at bortset fra den rent konkrete varetagelse af opgaverne vedrørende bevisoptagelse er det den nationale myndighed, der udnævner de kompetente instanser, og som følgelig udadtil er garant for legitimiteten af de pågældende instansers dispositioner. Medlemsstaterne bør fastlægge de relevante juridiske og administrative procedurer.

5.2. Efter ØSU's⁽²⁾ mening bør det i forslaget fastsættes, at de foreslåede procedureregler samtidig er et supplement til konkursforordningen, og at kun specifikke tilfælde er undtaget (f.eks. kreditinstitutter, finansielle formidlere).

5.3. Artikel 11, stk. 3, i forslaget kunne være i modstrid med medlemsstaternes nationale bestemmelser om beskyttelse af grundrettigheder i henhold til ånden i Det Europæiske Charter for EU-borgernes Grundrettigheder. Der bør indføres et udtrykkeligt forbehold angående implementering, som sikrer overholdelse af sådanne rettigheder uden at påvirke det relevante garantisystem i medlemsstaternes lovgivning eller retspraksis.

5.3.1. Når det gælder grundrettigheder, går ØSU ind for en høj grad af beskyttelse som fastsat i Charteret om Grundrettigheder, og især overholdelse af de rettigheder, der er opstillet i artikel 6 i Den Europæiske Konvention til Beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder, som garanterer procesparternes ligestilling.

5.3.2. Der bør indføres et nyt stk. 5 i artikel 11 med følgende ordlyd: »De nationale myndigheder skal, i den udstrækning, det er relevant, tillægge personregisterudskrifter (eller ethvert andet dokument, som kan tjene som bevis inden for forordningens anvendelsesområde), udstedt af myndigheder i en anden medlemsstat, samme bevisværdi, som de giver certifikater, de selv udsteder«. Dette er mere i overensstemmelse med EF-Domstolens retspraksis⁽³⁾.

5.3.3. Under alle omstændigheder mener ØSU, at der for certifikater udstedt af et organ i en medlemsstat bør gælde de principper, der svarer til »gensidig anerkendelse« i det indre marked, med forbehold af reglerne vedrørende den offentlige orden.

5.4. Det bør udtrykkeligt fastsættes, at en dommer kan afslå at udføre en anmodning på grund af force majeure i tilfælde, som ikke er dækket af artikel 11, stk. 2, der åbenbart kun vedrører »særlige formkrav«.

5.4.1. Hvad angår artikel 13, stk. 3, bør der indføres et ad hoc middel til løsning af tvister. Opretholdelse af den nuværende ordlyd af forslaget ville indirekte betyde, at retten i den medlemsstat, som gør krav på at have enekompetence i den pågældende sag, underkastes den medlemsstat, som anmoder om bevisoptagelse.

5.4.2. Af denne grund mener ØSU, at de beføjelser, som den centrale enhed i de enkelte medlemsstater har til »at søge løsninger på vanskeligheder, som måtte opstå i forbindelse med anmodninger« (artikel 4, litra b), er utilstrækkelige og er bekymret over muligheden for, at udførelsen af en anmodning afslås, hvilket må undgås for enhver pris.

⁽¹⁾ Domstolens dom af 9.11.2000, Coreck Maritime, sag C-387/98.

⁽²⁾ Forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29.5.2000 om konkursbehandling, EFT L 160 af 30.6.2000, s. 1-19.

⁽³⁾ Domstolens Dom af 2.12.1997 i sagen Eftalia Dafeki, C-336/94, hvor de tyske myndigheder afviste bevisværdien af datoen for de dokumenter, de græske registreringskontor havde udstedt.

5.5. Det bør gøres klart, at procesparterne ikke må påføres for store eller diskriminerende omkostninger som følge af deres nationalitet. ØSU konstaterer med bekymring, at artikel 16, stk. 2, ikke blot omhandler refusion af omkostninger, men udgør en »cautio iudicatum solvi«⁽¹⁾ (sikkerhedsstillelse for omkostninger) for borgere fra medlemsstater, som ikke har bopæl i den stat, hvor bevisoptagelsen finder sted, hvilket ville være diskriminerende.

5.5.1. I forbindelse med procesparterers bevisførelse skal enhver form for sikkerhedsstillelse på et diskriminerende grundlag undgås.

5.6. ØSU mener, at personoplysninger, der anvendes i forbindelse med bevisoptagelse i civile sager, bør behandles på behørig vis og kun med henblik på det oprindelige specifikke formål samt i overensstemmelse med lovgivningen om beskyttelse af personoplysninger.

5.6.1. Indsamling, behandling og anvendelse af personoplysninger bør foregå i overensstemmelse med de principper, der er opstillet i Europarådets konvention af 28. januar 1981 og henstilling nr. 8715 af 17. september 1987 fra Europarådets Ministerudvalg.

5.7. Bestemmelsen i artikel 19, stk. 1, om, at forordningen har forrang for de aftaler, medlemsstaterne har indgået på dette område, kan være i strid med Domstolens retspraksis⁽²⁾. ØSU mener, at ordlyden kunne ændres for at garantere

(1) En situation, som Domstolen gentagne gange har fordømt: sag C-43/95, *Data Delecta*, dom af 26.9.1996; Hayes, dom af 20.3.1997; Austin, dom af 10.2.1997.

(2) Dom af 2.8.1993, *Levy*, sag C-158; dom af 28.3.1995, *Evans Medical*, sag C-324/93.

forordningens forrang for de gældende aftaler i relationerne mellem medlemsstaterne, samtidig med at aftaler mellem medlemsstaterne og tredjelande overholdes. En sådan ny formulering vil under alle omstændigheder bedre kunne garantere, at lovgivningshierarkiet mellem international ret og fællesskabsret, som fastsat i artikel 307 i traktaten, overholdes. Det forekommer under alle omstændigheder hensigtsmæssigt, at de aftaler, medlemslandene indgår med tredjelande på dette område, som mål har at forbedre det system, der indføres med forordningsforslaget. I dette tilfælde vil indgåelse af de såkaldte »blandede aftaler« være det bedst egnede instrument.

5.7.1. ØSU udtrykker særlig tilfredshed med artikel 19, stk. 2, da bestemmelsen fremmer et af EU's mål, giver mulighed for at vedtage foranstaltninger mellem medlemsstater til fremme af bevisoptagelsen og vil kunne sikre hurtige grænseoverskridende undersøgelser. Sådanne aftaler må imidlertid overholde gældende EU-ret og være åbne for de øvrige medlemsstater.

5.8. ØSU gentager⁽³⁾, at det er nødvendigt med enkle og hurtige appelprocedurer, og opfordrer derfor både Kommissionen og Rådet til at overveje udarbejdelse af lovforslag, som tager sigte på at gøre procedurerne ensartede og dermed hurtigere (f.eks. gennem indførelse af en europæisk retssikrende foranstaltning).

(3) ØSU's udtalelse CES 223/2000 om »Kommissionens forslag til Rådets forordning (EF) om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager«, ordfører: Henri Malosse, EFT C 117 af 26.4.2000, s. 6.

Bruxelles, den 28. februar 2001.

Göke FRERICHS

Formand for

Det Økonomiske og Sociale Udvalg